

TÕSTAMAA JA POOTSI KOOL LIIDETAKSE

Pootsi kooli sulgemise tingis fakt, et piirkonnas pole enam lapsi. Üritada pidada kooli ilma lasteta või kunstlikult komplekteerituna ei ole arukas. Kuigi volikogus osalenud Pootsi kooli direktor ja volikogu liikmest õpetaja süüdistasid vallavanemat ja otsuse teinud volikogu liikmeid, et kool suletakse lihtsalt pahatahtlikkusest, on põhjuseks ikkagi väike laste arv. Otsus sündis raske südamega ja pikalt kaalutuna, sest teema on päevakorral olnud vähemalt kolm viimast aastat ja lahendust pole tulnud. Samadel põhjustel suleti mullu Tõhela kool.

Sisuliselt on tegemist Tõstamaa ja Pootsi kooli liitmisega, sest õpilastele pakutakse endiselt õppimisvõimalust, enamusele tööealistele õpetajatele, kellel selleks soov ja võimed, pakutakse tööd valla haridussüsteemis, samuti liidetakse kahe kooli rahalised vahendid. Põhjused, miks otsustati vallas jätkata ühe kooliga, on:

- Õpilaste arv
- Valla võimalused hariduse finantseerimisel
- Vajadus kasutada olemasolevaid vahendeid valla kui terviku seisukohast efektiivselt ja otstarbekalt, et lapsed saaksid olemasoleva raha eest võimalikult palju.

Kui aastat 15 tagasi oli vallas 320 õpilast, neist Pootsis sadakond, siis praegu on õpilasi 270, neist Pootsis 35. Neid, kellel on võimalik käia Pootsis bussi või internaati kasutamata, on alla kümne, ülejäänud peavad kasutama õpilastransporti. Selistest on Pootsis 11 õpilast, nende koolitee Pootsi on sama pikk kui Tõstamaale,

pooled õpilased piirkonnast õpivad juba Tõstamaal. Pärnu linnast on 11 õpilast, kes vajavad nn. nädalakooli. Linn tasub nende eest internaadi ja söögikulu, ei kata aga kooli majanduskulu. 2002. aastast peaksid need lapsed asuma õppima avatavasse Tihemetsa nädalakooli. Linnaõpilastel on võimalik jätkata ka Tõstamaal, kus remonditakse internaat. Asukohalt on Pootsi oluline neile, kellel on võimalik käia koolis bussi või internaati kasutamata, seega ca 10 õpilasele.

Pootsi kooli eelarve on 750 000 krooni. Jagatuna õpilaste arvule 35 saame õpilase kohta 21 428 krooni, jagatuna oma valla õpilastele, veelgi suurema arvu. Tõstamaal on see arv õpilase kohta ca 13 000. Mõlemad koolid on alafinantseeritud, paljutki uut ei saa ellu viia, kuna pole raha. Liites kahe kooli eelarved, saame ühe normaalselt finantseeritud kooli. Riik eraldab õpilase kohta õpetajate palgaks 6005 krooni. Pootsi koolis jääb puudu ca 130 000 krooni, mida seni on kaetud Tõstamaa palgavahenditest. Väike kool on alati kallim, kuid on piir, kuhu maani asi on hariduslikult ja majanduslikult põhjendatud.

Arvestada tuleb transpordi korraldamise võimalusi. Täna olemasolevate bussiliinide juures ei ole Pootsist Tõstamaale käimine keerulisem kui Kastnast ja Tõhelast. Eestimaal käivad paljud koolis bussiga, seda ka linnades. Paljudes kohtades on see tunduvalt vähem turvaline (eriti linnades) ja bussiühendus harvem kui Tõstamaal. Väikeste ümberkorraldustega on ühendust võimalik pisut parandadagi.

Hommikune buss peaks sõitma Tõstamaa kooli juurde ja lõunane läbi Lao vajadusel Kavaruni. Bussis peaks olema õpetaja, kes hoiab silma peal väiksematel ja ka toimetab lasteaialapsed lasteaeda ja õhtul tagasi. Praegu toimib see süsteem Tõhela osas.

Väikesel koolil on omad eelised kuid vaieldamatult suudab normaalse suurusega kool rohkem võimalusi pakkuda. Tõstamaa oma 250 õpilasega on pigem väike kui suur kool. Paljud pedagoogid leiavad, et optimaalseim klassi suurus on 18–22 õpilast. Võttes valla laste arvu 260 ja jagades selle Tõstamaal oleva 13 klassiga, saame keskmiseks täituvuseks 20 õpilast, mis arvestades sünde järgnevatel aastatel, mõnevõrra väheneb. Et kool toimiks nii pedagoogiliselt kui majanduslikult, peaks algkoolis olema (1-4) vähemalt 40 õpilast ja põhikoolis 100 (haridusministeerium pakub arve 120 ja 60). Vallavolikogul ja vallavalitsusel oli valida, kas püüda iga hinna eest säilitada kahte kooli või liita eelarved ja üritada pakkuda ühes rohkemat. Ilmselt oleks lihtsam olnud mitte midagi ette võtta ja püüda kuidagi järgmiste valimisteni välja vedada, korrutades koolidele, et raha pole. Arvan siiski, vajalikud otsused tuleb teha, isegi kui need on ebapopulaarsed. Tegemist ei ole kokkuhoiuga, vaid vajadusega kasutada olemasolevat efektiivsemalt ja otstarbekamalt.

Arvestades eelpooltoodut ja veel paljutki kirja panemata, langetas volikogu peale pikka arutelu raske otsuse siiski küllaltki üksmeelselt.

(järg lk 2)

(algus lk 1)

Selge, et kaks Pootsi saadikut pidid vastu olema, kuigi arvan, et sisimas said nad asjast aru. Üks volikogu liige ei omanud seisukohta, jäädes erapooletuks.

Kindlasti tekib küsimus, mis saab Pootsi koolimajast. Kindlasti jääb sinna raamatukogu koos arvutikasutuse võimalusega ja ka ülejäänud osa ei jää tühjaks. Mis sinna täpselt tuleb, on veel vara öelda, sest ideid on mitmeid.

Nüüd veel pisut emotsionaalsest poolest. Eelpooltoodu on olnud päevakorral aastaid, seda nii lastevanemate-, õpetajate- ja külakoosolekutel kui volikogus ja vallavalitsuses. Kahjuks ei saa osa inimesi asja sisust aru või ei soovi seda. Ikka kuuleb selliseid müüvaid ajakirjanduslikke väljendeid, et tegemist on lihtsalt volikogu ja vallavalitsuse rumalusega, kokkuhoiduga laste arvelt, kes pannakse enneolematult piinarikkasse situatsiooni ega võimaldata haridust jne.

Lugedes viimase sellise avaldusena reedest Pärnu Postimeest (nr.47, 9.03), ei saa ka mina aru. Miks saadab Milvi Rand oma lapsed kodust välja juba pool seitse, kuigi võiks seda bussile jõudmiseks teha tubli pool tundi hiljem. Miks lähevad lapsed Tõstamaal kooli ringiga, sest otse koolini on üks, mitte kaks kilomeetrit. Vahelagi Tõstamaa koolis ei kõigu postidel rohkem kui vanades puithoonetes ikka (näiteks ka Pootsis) ja ehituseksperitiis ei näe võimalust, et lagi alla kukub ja lapsed peavad aknast välja hüppama. Kus on kokkuhoid laste arvelt, kui kahe kooli eelarved liidetakse. Mis puudutab koolitee kahjulikkust tervisele, siis enda kogemusest võin öelda, et esimeses kahes klassis jalgsi- või jalgrattaga läbitud kolmekilomeetrine koolitee tuli pigem kasuks kui kahjuks ja ehk oleksin tervem, kui teeksin seda veel praegugi.

Ka kooli direktriksi poolt väidetav puuduolev õpetajate palgaraha ei ole vallavalitsuse arvestustel mitte 28 000, vaid 128 000, millel on oluline

vahe. Kooli toetamisest niipalju, et maja remondi korraldas vald, kuigi raha oleks saanud ka Tõstamaal kasutada. Pootsis ei ole tehtud kolmeklassilist liitklassi, kuigi haridusosakond seda soovitas. Kui kooli eelarves pole olnud piisavalt raha, on olulised asjad vallapoolisel täiendaval toetusel ikka ära tehtud. Samuti on Pootsis aastaid olnud kulutused ühele õpilasele ca poole suuremad kui Tõstamaal ja igal aastal eraldatud täiendavaid vahendeid õpetajate palgaks Tõstamaa palgavahenditest. Nimetaksin seda siiski toetuseks, ja kui kooli direktriks pole seda tunnetanud, on see tundmisvõime ja tunddatahtmise küsimus.

Saan aru, et kodukooli on vaja kaitsta ja hindan inimesi, kes seda teevad. Kuid reaalsuse ees ei saa silmi kinni pigistada ja kõiki vahendeid kasutada ei ole ilus.

Elu teeb üllatavaid keerdkäike. Kui ühel päeval on Pootsis taas 60 õpilast, tuleb taasavada algkool, kui 100, siis põhikool.

Toomas Rõhu
vallavanem

Tõstamaa vallavolikogu korraline istung toimus 23. veebruaril

Päevakorras oli:

1. Infominutid. Vallavanem andis ülevaate vallavalitsuse tegemistest ja vallas toimunust.

2. Munalaiu sadamaga seonduv. Vallavanem selgitas, et vastavalt sadamaseadusele tuleb sadamad registreerida ja passistada. Praegu kuulub Munalaiu sadam riigivarana maavalitsuse haldusalasse. Samas on ka Manija sadam, mis kuulub Tõstamaa vallale. Et vähendada asjaajamis- ja ülalpidamiskulusid, registreeritakse mõlemad ühe sadamana. Nii on juriidiliselt Munalaiu sadama Munalaiu kai ja Manija kai. Kohaliku omavalitsusega on vaja kooskõlastada sadama akvatoorium. Volikogule esitati vastavad veeteede ameti poolt koostatud kaardid. Volikogu kooskõlastas sadama akvatooriumi.

3. Valla vapimärgi väljaandmine. Volikogu otsustas sel aastal anda välja kaks vapimärki.

Vapimärk nr. 5 antakse Ants Pirsole 20 aastase eduka, õpilaste, vanemate ja kolleegide poolt kõrgelt tunnustatud

pedagoogilise tegevuse ja Tõstamaa kooli juhtimise eest.

Vapimärk nr.6 omistati Eimar Rannale, kes on olnud üle 50 aasta tõsine põllumees, teinud tööd südamega vaatamata oludele ning on olnud ja on hinnatud tegija Tõhela piirkonna põllumajanduses.

4. Tõstamaa valla haridusasutuste tegevus aastal 2000. Kuna vallaeelarves on suurim osakaal haridusel, kuulas volikogu haridusasutuste juhtide aruande eelmise aasta tegevusest. Ülevaate tegevusest ja probleemidest andsid Tõstamaa keskkooli direktor Toomas Mitt, Pootsi algkooli direktor Karin Mitt ja lasteaia juhataja Aita Lind.

5. Pedagoogide palkadeks ettenähtud vahendite võtmine eelarvesse. Ettekandega esines pearaamatupidaja Karin Randmäe. Seni maksis õpetajatele palka riik, tehes seda läbi valdade raamatupidamiste, nüüd eraldab riik õpilase nn. pearaha omavalitsustele (tänavu õpilase kohta 6005 krooni). Täpne summa selgus peale vallaeelarve vastuvõtmist. Nüüd

otsustati võtta Tõstamaa vallale eraldatud 2 180 000 krooni täiendavalt eelarvesse.

6. Valla hariduskulude edasine kavandamine. Vallaeelarvest kulub haridusele 52% ja seda suurendada pole reaalne. Praegu on kõik 3 haridusasutust alafinantseeritud. Kui välja ei tulda, on vaja vaadata, kas on võimalik raha kasutada otstarbekamalt. Kindlasti on vajalikud keskkool ja lasteaed. Pootsi koolis on järgnevatel aastatel neid, kes saavad koolis käia bussi või internaati kasutamata, ca 10 õpilast. Kooli eelarve on 750 000 krooni. Kas säilitada järgnevatel aastatel iga hinna eest Pootsi kool või liita kool koos vahenditega Tõstamaa keskkooliga? Probleem on olnud päevakorral aastaid.

Kuulates ära vallavalitsuse, hariduskomisjoni ja koolidirektori seisukohad, otsustas volikogu, peale pikka ja kohati tulist arutelu, jätkata vallas järgmisest õppeaastast ühe kooliga. (vt. täiendavalt artikkel selles vallalehes).

Volikogu infoteenistus

Folkloorirühmad lunastasid pileti Balticale

Baltica on folkloorifestival, mis toimub kordamööda Eestis, Lätis ja Leedus. Sel aastal on ta järjega jõudnud Eestisse ja toimub 4.-10. juulini. Kohale sõidavad väliskülalised – folkloorikollektiivid kogu maailmast.

Selleks, et külalisi hästi võõrustada, korraldatakse kohalikud ülevaatused ja valitakse välja rühmad, kes Eestit esindavad.

4. märtsil toimus Pärnus Nooruse majas ülevaatus. Kohal oli kultuurikomisjon Tallinnast koosseisus Ingrid Rüütel, Aune Ojalo, Igor Tõnurist, Margus Veenre ja Angela Arraste. Meie valda esindasid kaks kollektiivi: keskkooli lasterühm (õp. Kaarin Reinson) ja seltsimaja folkloorirühm "Vokiratas" (juhendaja Tiia Schär).

Meie esinemine läks igati korda. Eriti said kiita I ja II klassi õpilased julge esinemise eest. Paul Tilgale ja Mark Martsonile ennustas Ingrid Rüütel suurt laulutulevikku. Palju kiidusõnu öeldi vaheluigejatele Merle Juurikule, Keir Lombile, Riina Reinsonile, Paul Tilgale ja Mark Martsonile.

Ühtlasi märgiti ära, et kava oli õpetaja poolt hästi koostatud selles mõttes, et koos esinesid I klassi ja VI klassi õpilased. Kiidusõnu öeldi poiste

Kiitsaka tantsu kohta. Tublid lapsed olid!

Komisjoni sõnul kõige särtsakama kavaga esines "Vokiratas". Väga hästi läks peale improvisatsioon kohaliku regilaulu viisil, mille sõnad koostas Õie Jaansoo ja esilauljatena kandsid ette Hilda

Ojamets ja Milvi Vapper. Tantsude puhul märgiti ära lustlikku kaasaalamist. Mõlemad rühmad said loa esineda Tallinnas Baltica lõppkontserdil.

Kuna sel aastal ei tohtinud kasutada saateks kassetti, siis tegime väikese saateansambli: kannel – Asrtid Pukk, akordion – Viivi Karlep. Tänu sõnad neilegi.

Baltica väliskülalised saavad Tallinna 4. juulil. Seal jagatakse nad maakondadesse laiali. 5. juulil süttib Pärnu jõe kaldal (ujuva restorani lähedal) Baltica tuli kell 20.00.

6. juulil sõidavad külalised maakondadesse laiali: Häädemeestele Kanada rühm, Audrusse Norra rühm, Torisse Rootsi rühm, Surju udmurdid, Pärnu-

Jaagupisse Armeenia rühm ja Tõstamaale Tšehhi noorte tantsu- ja rahvamuusikakollektiiv. 7. juulil toimub galakontsert Vallikäärus, kus esinevad nii külalised kui kohalikud kollektiivid lavastajate poolt väljavalitud numbritena. Ka meie valla rühmad.

9. ja 10. juulil toimub pidu Tallinnas. Esinetakse vanalinnas ja parkides. Suur lõppkontsert toimub Sakala Kultuurikeskuses. Kus meie täpselt esineme, selle paneb paika kultuurikomisjon.

Tiia Schär
folklooriansambli "Vokiratas"
juhendaja

Hõissa, vastlad!

Tõstamaa lasteaia lapsed lustisid vastlapäeval mäel koos vanematega. Hommik üllatas meid värskest maha sadanud lume ja imetorede ilmaga. Tellisime Pedaka talu perenaiselt Tiinalt vastlasõidu hobuse ja ta oli lahkelt nõus. Kell 10 saabuski Eve ja laste lõbusõit võis alata. Kaupluse

taha mäele kogunes päris palju rahvast. Tore oli vaadata, kuidas emad-isad koos lastega keldude mäest alla lasksid ja võistlesid. Vahepeal sai lõkke ääres riideid kuivatada ja käsi soojendada. Hobusele tehti ka väike puhkepaus ja lapsed kostitasid teda leivaga. Iga hea asi lõpeb aga alati

liiga ruttu ja lasteaia ootas kokatädi punapõskseid lapsi hernesuppi ja vastlakukleid sööma. Tahame tänada kõiki vanemaid, kes said mäele tulla. Suur tänu Tiina Paabule, tasuta talusponsorile, hobuse eest! Aitäh Eve Riisile, kes oli lastega väga sõbralik ja lahke.

Täname ka onu Jaani Päästeametist, kes lubas puuriidast lõkke jaoks puid võtta.

Järgmine üritus, millest ootame kõiki suuri ja väikesi osa võtma, on 9.-12. aprillil toimuv Ülestõusmispuhade-teemaline näitus. Praegu on just paras aeg mõtlema ja tegutsema hakata. Kasutada võib igasugust materjali: oksad, suled, värvitud munad, lõngast või riidest valmistatud jätkud ja tibud, muru jne. Näitusetööd palume ära tuua 9. aprillil. Välja pannakse need raamatukogu kõrval asuvasse tühjana seisvasse ruumi. Kõigil on võimalik näitust külastada 10.-12. aprillini kella 9.00-16.00-ni. Kui leiame sponsorid, saavad parimad tööd ka auhinnad, valla lehes avaldame võitjate nimed. Jõudu tööle!

Aita Lind
lasteaia juhataja

Tõstamaa valla vapimärgi omanikud aastal 2001

“Töö – see on igavene, mitte kunagi lõppev ega vähenev. Temas on elu mõte, elu laul, elu rõõm.”

(J. Smuul)

Eimar Rand

Eimar Rand on sündinud 1932.aastal Tõhelas Häidaste külas põliste põllumeeste pere esimese lapsena ja truuks oma kodukohale ta on jäänudki. “Tööd peab austama ja armastama,” oli kõige tähtsam õpetus, mis vanemad talle kodust kaasa andsid. Ja seda õpetust on ta kalliks pidanud juba väikese poisina karja järel kõndides ja ka hiljem eluteel. Kooliteed alustas ta Tõhela 6-klassilises algkoolis ja selle lõpetamisel siirdus Tõstamaa kooli 7-sse klassi. Sellega koolitee piirdus – ootasid kodutalu põllud. Juba mõneteistaastase poisina tuli hakkama saada nii adra kui äkkega.

1949.aastal toimus Eestimaal suur kollektiviseerimine. Kolhoosist ei pääsenud ka Eimar. Ta oli just jõudnud saada 16 aastaseks ja nii sai temastki kolhoosi asutajaliige. 1949. aasta kevadel on kolhoosikoosoleku protokollis kirjutatud read: “Anda Rand, Eimarile 1 paar tööhobuseid inv. nr 13 ja 14, üks heinaniidu masin nr.164, kahehobuse ühehõlmaline ader nr. 122, vanker nr. 118” ja läkski tööks lahti. Aga tehnikahuvilist noormeest see töö ei rahuldanud ja aasta pärast avanes võimalus õppima minna traktoristide kursusele. Järgnes töö traktoristina Tõstamaa ja Audru traktoriijaamades ja 1958. aastal, seoses traktoriijaamade likvideerimisega, kolhoosis “Kiir”. Vahepeal tuli sõduririided selga tõmmata ja teenida sõduripoisina kodumaad 3 aastat Mongoolias.

Kolhoosis on ta töötanud traktoristina, mehaanikuna, keevitajana, lukksepana. Majandite nimed on küll muutunud: Kungla kolhoos, kolhoos “Kiir”, Tõstamaa sovhoos, kaluri-kolhoos “Pärnu Kalur”, Tõhela kolhoos, osühing Tõhela. Aga põllud on ikka samad, kõik kivid, kraavid ja kannudki tuttavad. Töökaaslased on temast lugu pidanud ta tehnilise taibu, kogemuste, kuldsete käte ning kohusetundliku töösse suhtumise

pärast. Üle viiekümne aasta on ta harinud oma kodukoha põlde ning teeb seda veel praegugi osühing Tõhelas. Ta on ehitanud oma käte ja mõistusega nii mõnegi masina ja seadme.

Eimar ei ole kunagi keelanud oma nõuandeid. Ta on olnud pidevalt kolhoosi juhatuse liige ja praegu osühing Tõhela nõukogu liige. 2000.aastal oli tema abistavat kätt väga palju tunda Tõhelas muuseumitoa korrastamisel ja mujalgi ei ole ta kunagi oma abi keelanud.

38 aastat on ta jaganud ühiseid rõõme-muresid abikaasaga ja kasvatanud selle ajaga suureks kolm last.

Ants Pirs

15. okt. 1947.a. sündis Pärnumaal Varbla vallas Rädi külas Möldri talus pere pesamunana poisslaps, kellele pandi nimeks Ants.

Titt oli nagu titt ikka. Aga niipea kui jalad alla sai, enam paigal ei püsinud. Emal ja viieaastasel vanemal vennal oli tükk tegu, et teda ohtudest eemal hoida. Ja ohte jätkus, sest pisipõnni õu ja mängumaa oli sae- ja jahuveski.

Õele meenub üks suvine pealelõuna 49.a.: Pidin veskiplatsil lehma karjatama ja ka Antsu järele vaatama.

Võtsin kaasa Usinski raamatu “Valitud tööd”. Lootsin teha kolme tööd korraga. Algul laabus kõik kenasti – lehm ei mõelnudki paha peale minna ja mina süvenesin loetavasse. Poiss lalises ka kusagil kuuldekaugusel. Äkki oli aga kuidagi kaua kahtlaselt vaikne. Poiss kadunud! Hakkasin otsima ja hüüdma. Oeh! Ja mis ma siis nägin ja kuulsin, võtab veel praegugi jalust nõrgaks. Poisi pea paistis üle veskikatusse harja (sellel oli kõrgust 25 – 30m). Ise oli ta väga lõbus. Patsutas ühe käega redelipulka ja hõikas: “Äh-Äh-äh!” Kuidas ma talle järele jõudsin ja kuidas me sealt tervetena alla tulime, seda ei suuda ma tänase päevani meenutada. Igal juhul mina võtsin palderjani ja jõin suhkruvett. Ema haaras sae ja läks ning saagis sellel tuletõrjeredelil alumised pulgad ära.

Kooliteed alustas Ants Saulepi Algkoolis. Peale selle lõpetamist tuli ta Tõstamaa Keskkooli V klassi. Koolis õppis normaalselt. Tegi sporti ja osales isetegevuses (etles, mängis näidendites ja koos klassiga koostasid ise esinemiskavu ning käisid mitmes ümberkaudses rahvamajas esinemas). 1966.a. lõpetas Ants Tõstamaa Keskkooli karjabrigadir – lüpsja operaatori kutsega. Edasi läks ta õppima EPA-sse agronoomiat, sest siis olid ju ajad teised ja inimesed elasid teadmises, et meie igapäevane toit kasvab meie oma maa põldudel. Peale EPA lõpetamist oli valida kaks töökohta: Saku Maaviljeluse Instituuti nooremteaduriks või Järeda Sovhoos-tehnikumi õpetajaks. Erinevalt vanemast vennast (kes peale keskkooli lõpetamist ütles, et ükskõik kuhu, aga mitte õpetajaks, sest seda ametit olen liiga lähedalt näinud) valis Ants Järeda Sovhoosetehnikumi.

1979.a. sügisel tuli ta Tõstamaale osakonnajuhatajaks. 1982-1983.a. – punane aeg (oli partorg). 1982.a. sügisest jälle tagasi koolis. Algul õpetajana, 1983.a. jaanuarist kuni 1998.a. augustikuuni direktorina ja nüüd jälle õpetajana. (järg lk 5)

(algus lk 4)

Töö kõrvalt on Ants olnud innukas iseõppija: Moskvast Timirjazevi nim. Akadeemias (jäi lõpetamata), Tartu Ülikoolis on ta õppinud psühholoogiat ja ka pedagoogikat. Praegu taotleb keemiaõpetaja kutset.

Sel ajal, kui meie kodumaaks oli 1/6 planeedist, armastas Ants vabadel suvevaheajal rännata: on varbaid leotanud Baikali kargetes voogudes, päikest võtnud Elbrusel ja peesitanud Musta mere kallastel. Ise tunneb kõige suuremat puudust sellest, et pole käinud Saaremaal. Nii et on veel, mida avastada. Töökaaslased peavad

Antsust väga lugu. Kõige rohkem ise-loomustab teda väljend "mõnus mees", kelle poole võib nõu saamiseks väga erinevates küsimustes pöörduda. Õpilased, kellele ta koolidirektoriks on olnud, meenutavad neid aegu ikka hea sõnaga.

Tõstamaa valla vapimärgi omanikud. 1999 – Andrei Udu, Endel Tõnisson; 2000 – Vaike Hang, Ölme Vaarmaa; 2001 – Eimar Rand, Ants Pirso.

Tegutsemist alustas sihtasutus Kihnu Väina Merepark

Käesoleva aasta jaanuarikuus asutasid Tõstamaa, Kihnu ja Varbla vald sihtasutuse Kihnu Väina Merepark. Sihtasutus hakkab tegelema Kihnu Väina Merepargi arendamisega, mis oli siiani jaotatud vallatöötajate ja Pärnu maavalitsuse spetsialistide vahel. Sellega seoses peaks ka merepargi tegevus muutuma aktiivsemaks ja rohkem nähtavaks.

Kihnu Väina Merepark hõlmab kokku 615 km² suuruse ala, millest suurema enamuse moodustab meri, kuid siia jäävad ka Kihnu saar, Tõstamaa rannikuvöönd, Lindi sookaitseala, Tõhela ja Ermistu järved koos neid ümbritsevate soodega ning Sõmeri piirkond. Merepargi loomise mõte tekkis mõned aastad tagasi, kui otsiti uusi võimalusi, kuidas oleks võimalik kaasa aidata piirkonna arengule – samal ajal selle loodus- ja kultuuriväärtusi säilitades. Sellise võimalusena nähtigi merepargi moodustamist. Need väärtused, mille kaitseks merepark eelkõige loodi, on hooldatud ranna- ja puisniidud, kalarikkad jõed ja järved ning meri, korras metsad ja pargid, hülged ja linnurikkad laiud, puhtad kaevud ja korras talud ning selle kõige aluseks olev oma kodukohta armastav ja sellest lugupidav inimene. Merepargi eesmärgiks ongi erinevate projektide

kaudu selle kõige poole püüdlemine ning ühtlasi ka tutvustamine kohapeal ja kaugemal.

Hetkel on juba valmis saanud Kihnu Väina Merepargi tutvustav voldik. Tegemisel on interneti koduleheküljel, mis võimaldab tutvustada merepargi laiemalt ning samuti on tegeletud merepargi idee tutvustamisega eesti riigi ametnikele. Kõige olulisem siiani tehtust on aga erinevate rootsi ja eesti ekspertide koostöös valminud „Kihnu Väina Merepargi integreeritud arengukava“ esialgne variant. Antud dokument sisaldab endas merepargi ala ülevaadet ning selles on ka antud vajalike tööde ja tegevuste nimekiri, mis peaks saama kogu merepargi edasise tegevuse aluseks. Arengukava lõplik valmimine on planeeritud käesoleva aasta algusesse. Kuna merepark on loodud kohalike olude parandamiseks, siis enne selle lõplikku valmimist arutatakse see ka vallaharvaga läbi, et ta sisaldaks kõiki häid ideid ja ettepanekuid.

Lisaks on käesoleva aasta plaanis kevadel kõigis kolmes vallas merepargi päevade läbiviimine. Sellest aga täpsemalt edaspidi.

Mida tähendab aga Kihnu Väina Merepargi loomine valdade elanikele? Peamiselt on see lisandunud võimalus oma mõtete realiseerimiseks abi saada. Kui eraettevõtjatel või lihtsalt füüsilistel isikutel on reeglina küllaltki raske leida toetust oma ideede

realiseerimiseks, eriti veel kui need ei ole ärilised. Sihtasutusel on aga võimalik küsida abi väga erinevatelt fondidelt ja asutustelt nii Eestist kui ka väljamaalt. Samuti on plaanis erinevate õppepäevade ja reiside korraldamine, et tutvustada võimalusi, mida pakuvad erinevad kodumajanduse, turismi ja põllumajanduse harud. Üheks oluliseks töövaldkonnaks on ka merepargi väärtuste kohta täpse info kogumine ja objektide tähistamine. Ja kindlasti tuleb veel ka igapäevaelu käigus palju uusi mõtteid ja tegevusi, mida hetkel veel ettegi ei kujuta. Selleks, et ükski valupunkt aga kahe silma vahele ei jääks, oleks hea, kui kõik kel on ettepanekuid, ideid, märkusi või küsimusi merepargi kohta, mulle sellest teada annaksid. Selleks on võimalik helistada tel. 052-70190 või saata kiri e-post'i aadressil heikki@zbi.ee või jätta teade vallamajja. Selles ei pea lähtuma jäigalt merepargi piiridest, kuna sihtasutus on asutatud siiski kogu piirkonna arengu huvides. Katsume jõudumööda kõikjal abistada.

Parimate soovidega,
Heikki Luhamaa
sihtasutuse Kihnu Väina Merepark
juhataja

Lp. Metsaomanikud

Kevad ei ole enam mägede taga. Praegu on viimane aeg hakata mõtlema metsa uuendamisele. Paraku on nii, et metsaomanike kõige suurem mure on kuidas kiiresti saada paberid nii kaugele, et saaks sae käima tõmmata, sest mis seal salata, eks see rahamure on ka üks kole asi. Selle peale, et raiutud lageraiet vajavad ka metsastamist, on väga vähesed mõelnud. Tasuks meeles pidada, et mets on laen meie lastelt, mitte aga pärandus vanematelt. Kui teha väike statistika eelmise aasta kohta, siis Audru vallas tehti lageraiet 32 ha, Tõstamaa vallas 88 ha ja Varbla vallas 145 ha. Metsa istutati aga vastavalt 6 ha, 2 ha ja 9 ha. Metsa looduslikule uuenemisele kaasaaitamist tehti vastavalt 6 ha, 4 ha ja 17 ha. See käib erametsade kohta, riigimetsas on asi tasakaalus. Siit paistab kohe silma, et tohutu pind on lageraiet, millega pole midagi ette võetud. Kui vaadata veel varasemaid aastaid, siis metsastamist vajavate lageraiete pind on kasvanud katastroofilise piirini. Metsaseaduse § 11 lõigel ütleb, et metsaomanik on kohustatud uuendama kõik raiesmikumid ja suurema kui 0,1 ha pindalaga hukkunud metsa osad kolme aasta jooksul arvates raiest või hukkumisest. Sama § lõige 2-s on kirjas, et kui lõikes 1 loetletud ala ei ole seitsme aasta jooksul pärast raiet uuenenud, korraldab uuenemise omaniku kulul Metsamet (nüüd Maakonna Keskkonnateenistus). See on nn. sundmetsastamise erijuhtum. Seda meil aga siiani kasutatud ei ole. Kinnistu võõrandamise korral läheb raiesmiku, või hukkunud metsa uuendamise kohustus üle uuele omanikule. See jutt käib tulundus- ja kaitsemetsade kohta. Hoiuimetsas ei tohi metsa looduslikule arenemisele vahele segada ei kirve, ega labidaga. Aga, palju meil seda hoiuimetsa ikka on.

Muidugi, ega loodus tühja kohta ei salli ja eks midagi raiesmikumile ikka peale kasvab ka, iseküsimus on muidugi, et mida. Kui ilusa kuuselangi peale tekitab ainult valgelepavõsa, on asi kurjast. Kui rääkida metsauuendamisest, siis võib-olla nii mõnigi mõtleb just metsa

istutamist. Metsa istutamine on paljudes kohtades vajalik ja ainus võimalus uue metsapõlvkonna saamiseks. Siin on aga väga palju ka muid võimalusi. Erametsaomanik vaatab kõigepealt, kui paks on rahakott, sest metsa istutamine on küllalt kallis lõbu. Maksab ju üks 4 aastane kuuse istik keskmiselt 2 kr. ja mets loetakse uuenenuks, kui seal kasvab rohkem kui 1200 ülepinnaliselt paiknevat vähemalt 0,8 m kõrgust peapuuliigi taime hektari kohta. See tähendab seda, et hektari kohta tuleb istutada vähemalt 2000 taime. Varem nõuti 3000 taime hektari kohta, aga metuskondade praktika näitas, et iga langi peale jäi taimi üle. Ei ole ju ükski raiesmik mingi põld, kus kõik saab ühtlaselt täis istutada. Raielankidel on ikka oksavaalusid ja suuremaid ja väiksemaid veelompe, mis võtavad osa pinda oma alla. Seepärast julgen öelda, et 2000 taimest hektari kohta piisab. Seda kuuse osas. Mändi tuleb hektarile istutada vähemalt 5000. Istutusmaterjali saamise võimalustest aga eespool. Kõigepealt vaatame neid muid võimalusi uue metsapõlve saamiseks.

Metsauuendamine algab tegelikult juba raiega, seepärast nimetataksegi praegu lageraiet ja turberaiet uundusraieteks. Püsimetsana majandatavas metsas kasutatakse valikraiet. Turberaiete korral raiutakse vana mets 10-40 aasta jooksul kahe, kolme, või enama raiejärguga ja uus metsapõlvkond saadakse vana metsa turbe all. Lageraiete puhul tuleb kõigepealt vaadata, mis metsaga on tegemist. Männil ja kasel jäetakse seemnepuid 20-70 tk/ha. Võib jätta ka saare seemnepuid, neid aga vähem. Ei ole mõtet jätta seemnepuid kuusel, sest kuusk on tormihell. Seemnepuudeks jäetakse paremate kasvuomadustega mitte väga okslikud puud. Väga armetu vaatepilt on, kui langile on jäetud 4-5 kõverat ja rääbakat mändi või mõned kase "reeaisad". Neid on juba parem mitte jätta. Bioloogilise mitmekesisuse tagamiseks jäetakse lageraielangile ka nn. säilikuud, või nende püstiseisvaid osi. Siin on mõeldud kõigepealt

jalalkuivanud puid, ka lamapuid, et oleks ka rähnile kuskil toksida ja seentel areneda. Möödunud suvel võis tähele panna, et kasel oli väga hea seemneaasta ja praegu on väga hea seemneaasta kuusel. Kuusel aga korduvad head seemneaastad 5-7 aasta järel. Seepärast ei tasu praegust talve ja kevadet maha magada. Kui märtsikuus istuda vaikse päikese-paistelise ilmaga kuusikus ja veidi kuulata, siis kostab iseloomulikke krõbinat, mida tekitavad käbide avanevad seemnesoomused ja võib näha kuidas tiivaga varustatud kuuseseemned nagu propellerid maa poole tiirutavad. Vaja neile vaid soodsad kasvutingimused luua. Seda saab teha maapinna purustamisega. Soodsam aeg maapinna purustamiseks on muidugi sügis, aga ega praegugi kõik veel kadunud ei ole. Ka raie käigus purustatakse maapinda. Parem on muidugi traktori järel vedada kas ühte äkke, või randaali sektsiooni. On ka spetsiaalselt maapinna mineraliseerimiseks ettenähtud mehhanisme, aga nende tellimine on kallis. Väikestel kuuse lankidel võib kasutada ka lihtsalt raudreha. Enne raiet tuleb jälgida ka olemasolevat looduslikku uuendust ja seda raie käigus säilitada. Mõnes soodsas kohas on kuusk end hästi külvanud ja noori kuusetaimi on nagu muru. Sealt on kevadel soovitatav osa taimi ettevaatlikult välja kaevata ja istutada mujale. Taimede väljakaevamiseks on mitmeid abivahendeid, aga siin ei saa ruumpuudusel nendel peatuda. Kuuse istutamine on ka omaette pikem teema ja vajaks võib-olla eraldi artiklit. Siin on parem esitada küsimusi, millele olen nõus vastama.

Männil sel aastal seemneaastat ei ole ja kui keegi tahab teha männikülvi, siis on seemet võimalik osta. Mändi uuendatakse nii külvi, kui istutuse teel. Istutuseks kasutatakse kaheaastasi männi seemikuid. Neid on võimalik saada. Kõigepealt tuleb selgeks teha, millist kultuuri me tahame rajada. See oleneb eelkõige metsa kasvukohatüübist ja milline oli eelmise metsa peapuuliik.

(järg lk 7)

(algus lk 6)

Metsamajanduskavas, või nüüd metsamajanduse soovitusel on kõik ilusti kirjas, aga need on eelkõige soovitusel. Metsaomanikul on oma tahtest sõltuvalt muidugi võimalus ise otsustada, aga ainult ei tasu rumalusi teha. Talvist raielanki ei tohi mingil juhul kohe samal kevadel täis istutada, sel juhul paneb männikärsakas meie hoolsa töö lihtsalt nahka. Peapuuliigi valikul tuleb silmas pidada, et mänd on valgusnõudlik ja kuusk varjusalliv puuliik. Kuusk tahab viljakat mulda ja mänd just kehvat, sest kasvab ju mänd hästi nii liival, kui rabaturbal. Kui langile on oodata tugevat rohukasv, siis mänd seal lämbub ja tuleb eelistada kuuske.

Metsa looduslikule uuenemisele kaasaaitamiseks on ka palju võimalusi, samuti väheväärtuslike puistute rekonstrueerimiseks. Siin on parem esitada küsimusi.

Kust siis on võimalus saada seemet ja istutusmaterjali? Seemet on võimalik saada, palun küsida aga julgesti. Kuuse seemne hind on olenevalt

idanevusest ja päritolust 380-800 kr/kg, männi seemnel 600-1100 kr/kg ja arukasel 300-500 kr/kg.

Metsa külvi korral tuleb seemnekuluga arvestada ca 0,5-1,0 kg/ha. Sel aastal on võimalik veel tellida 4a. kuuse istikuid, mis on kasvatatud Rootsi suurima metsakasvatuskontserni Svenska Skogsplanter AB poolt. Eestis korraldab taimede müüki SA Erametsakeskus. Taimed tulevad Eestisse külmutatult ja on pakitud 250 kaupa kottidesse. Ühe taime hind on 2 kr. Tellimisega peab aga kiirustama. Kodumaistest metsataimlastest 4a. kuuse istikuid saada ei ole võimalik, sest kõik kuluvad ära riigimetsa. Küll on aga vähesel määral võimalik tellida 2a. kuuse seemikuid Surju metskonna Reiu taimlast. Metsataimlas lähevad 2a. seemikud puukooli ja välja-kaevamisel sorteeritakse ülekasvanud liiga suured seemikud välja, sest mehhaniseeritud puukooli istutusel nad hästi ei sobi, küll aga sobivad metsa. Ühe taime hind on 0,50 kr. Reiu taimlast on võimalik saada ka

2a. männi seemikuid, hinnaga 0,65 kr/tk. Tellimiseks võib helistada telefonil 056493872 ja küsida hr. Rein Annikot. Võib ka minu poole pöörduda. Kui Te kevadel metsakultuure rajate, siis palun see ära näidata ka metsateatistes. See on vajalik statistiliste aruannete koostamisel, sest neid andmeid päris laest võtta ei saa.

Ühte asja tahaks küll südame-tunnistusele koputada. Kui Te tulete valda raiepabereid vormistama, siis palun oma talu paberid kaasa võtta. Vaja on just kinnistusotsust ja katastriplaani ja kui on olemas metsamajanduskava, siis ka see. Ei ole ilus sellepärast hakata maakorraldajat tülitama, sest vallas kulub Teie paberite väljaotsimiseks omajagu aega. Muidu tuleb varsti hakata kasutama väljendit "Palun tulge teine kord". Seniks aga jõudu tööle!

Raimo Soomre

piirkondlik metsanduse spetsialist

Reformi küüsis ehk sõnad ja teod

Leib ja suudlus – õnne alammäär.
Sooja sõnata jääb tuimaks leivakäär.

(A. Sang)

Eelmisest vallalehest leiame artikli "Maakorraldajate töötoast". Analüüsimine alljärgnevalt artikli sisu vastavust sõnale – töö.

Kaheksa pika aasta jooksul on maareformi käigus 60% valla maadest leidnud omaniku. Kas seda on vähe või palju? Kui aluseks võtta kommunistliku maareformi läbiviimise kiirust, mis teatavasti oli üks aasta, siis... on vist natuke veninud jah!

Meie vallal, et sama tempoga äriartiklile – maareformile - punkt panna, kulub veel 5,3 aastat.

Teatavasti EVP-de eest saab maad erastada selle aasta lõpuni. Kohe kerkib küsimus, kas vald palub valitsuselt pikendust maareformi läbi-

viimiseks või lülitub kommunistlikule kiirusele, et päästa rahva EVP-d?

Kurb näide: 4- ja enamalapselised pered saavad 25 000 krooni eest tasuta maad erastada. Maakorraldajatel aga, viidates objektiivsetele põhjustele, on võimalus senikaua venitada kuni kõik lapsed on täiskasvanud. Põhjuseks tuuakse lumi, pori, kaste, kulu, mis segab kõndimist ja külmunud maa.

Kas erastamisel on tähtis seadussäte või rahakoti paksus? Vaatleme!

Üks väike maja, vallast väljaantud teate põhjal, asub "Mätliku" maa peal. Samal maal asub ka "Madisele" kuuluv saun. Kui te nüüd arvate, et maa jagati võrdselt, siis elate veel ENSV-s. Maa anti lihtsalt väga ilusate silmade eest "Madisele". Altkäemaksu võtmist eitasid nii abi- kui vallavanem.

Kas mees ikka rikub seadust mehe ilusate silmade pärast? Vastus: ainult siis, kui tegemist on seksuaalvähemuse triumfiraadiga!

Aga võib-olla oleks siinkohal paslik laulda:

....Raha paneb rattad käima,
kas sa seda ei tea?

Raha eest võib seadust muuta,
kas sa seda ei tea...

Soovin, et kõik, kes pole rahul praeguse olukorraga maakorralduses, võtaksid sõna, sest ... orjad pole meie mitte. Vaid vabaduse võitlejad ...

Laulsime endale nälja kätte, mis sest, et nälg pole kellegi varandus, aga midagi ikka! Venelastel pole sedagi!

Riigi- ja omavalitsusega
mitterahulolev
Vello Karlson

Spordiklubi

Jääralli Tõstamaal

Tänu toetajatele – Einar Härm, Päästeamet, Teemeistri jaoskond, Tõstamaa Kaubanduse oü, Valla-valitsus, Tõstamaa Spordiklubi, Tõstamaa Saeveski ja baar "Täring" – sai 3. märtsil teoks Tõstamaa autojuhtimishuviliste lumerajasõit. Viimasest jäärajasõidust järvel on möödunud piisavalt aega. Vahele tulid bensiinikriis ja Eesti Vabariigi taas-tamine ning eks viletsatel ilmastiku-oludel on oma osa olnud. Nüüd oli aeg uueks katseks küps.

Asi sai alguse sellest, et pikamaa-autojuht Kalle Kask kodus puhkust veetis ja tegevust otsis. Kaaslaste leidmine polnudki nii raske. Platsi pakkus välja vallavanem Toomas Rõhu, ettevalmistustööd võtsid enda kanda Leino Blasen teemeistrina ja Avo Miidu traktoriroolis, Päästeameti mehed Kuldar Miidu ja Jaan Pall raja kastjatena. Bensiinitankla kõrvale rajati igati tore lumerada autojuhtidele proovisõiduks. Aga kaua sa üksi ikka tiirutad või oma naist koolitad – võidusõitmine ju hoopis põnevam. Enne võistlusi tuli rada sulgeda, sest ebaõnnestunud sõitude tulemusena olid kurvid sirgeks sõidetud ja rada vajas kohendamist.

Laupäeva keskpäevaks kogunes raja kõrvale autosid ja autojuhte kogu vallast ning mõned sõbrad-tuttavad kaugemaltki. Külma peletamiseks võis juua kuuma teed või hõõgveini ning kui sellest väheks jäi, soojendada ihuliikmeid mõnusa lõkke ääres. Kel eluaastaid kümnest veidi siia või sinnapoole, olid kõige leidlikumad ja võtsid sisse istekohad tuletõrjeautol otse lõkke kõrval – soe istumine ja

hea ülevaade toimuvast. Ja mis siis lõpuks toimus? Kõigepealt läksid rajale naisautojuhid. Nii mõnegi mehe süda peksis äravalt kui naine autoga kolm tiiru rajal kihutas. Kas armsad asjad ikka tervetena finišisse jõuavad? Jõudsid kõik:

I Kille Kiinvald	3.38,96
II Merike Tuulmees	3.42,81
III Zeena Kask	3.48,55
4. Kaidi Lumera	3.55,18
5. Annika Harkmann	4.14,56
6. Piret Press	4.20,26
7. Ülle Palits	4.54,97

Järgmistena lubati rajale noorem generatsioon. Siin tulid ka esimesed lumerallisõidud ja katkestamised.

I Lauri Karotam
II Rainer Rand
III Viljar Kaal
4. Jaan Miidu

Lauri Sahtel ja Sven Jürgens katkestasid.

Kolmas võistluskategooria – mehed:

I Madis Ülemaantee	3.25,15
II Algis Kiinvald	3.28,72
III Leino Blasen	3.30,58
4. Kuldar Miidu	3.32,44
5. Elmo Vahemäe	3.33,09
6. Einar Härm	3.34,00
7. Janek Press	3.35,66
8. Meelis Pert	3.39,19
9. Kaido Tammeleht	3.40,50
10. Paul Karotam	3.42,94
11. Indrek Meras	3.43,75
12. Kalle Kask	3.46,31
13. Marko Esko	3.48,18
14. Aro Kütt	3.50,57
15. Valdur Palits	4.05,22
16. Janek Tuulmees	4.13,66
17. Toomas Siim	4.15,36

18. Rando Rand	4.29,69
19. Jaak Jürgens	4.45,32
20. Viljar Kaal	5.02,79

Katkestasid Alar Siine, Ants Allikas, Urmas Isand, Jaanis Soonisoo, Margus Tuulmees, Endel Vahemäe, Janno Annus, Enn Maasind.

Lisaks autodele, mil veavad esimesed või tagumised rattad – oh üllatus, üllatus – on ka selliseid, millel veavad kõik neli ratast.

I Jaanus Einsok	3.43,13
II Janno Aringo	3.45,65
III Peeter Lapp	3.53,85
4. Sergei Kaškin	3.57,53
5. Karmo Kuura	4.26,91

Noored poisid ja kiired autod meeldivad enamusele meist ja ürituse viimane sõna kuulus neile. Mida arvab kogu toimunust osavõtja: "Oli tore päev, usumatult palju rahvast. Sain end teistega võrrelda ja tore oli. Aitäh tegijaile!"

pealtvaataja: "Tulime siia kogu perega ja kõige rohkem kaifisid üritust lapsed. Oli mõeldud soojendusele ja kõhumurede leevendamisele. Näeks kultuurimajas pidudel ka nii palju rahvast. Loodame, et järgmisel aastal kohtume siin taas."

korraldaja: "Rahvast tuli loodetust rohkem. Kahjuks ei olnud Audru poolt kedagi. Tahaks väga tänada toetajaid. Kingituste laual olid karikad Spordiklubi poolt ja meened sponsoritelt. Aitäh Teemeistri ja Päästeameti meeste, kohalikule politseinikule Algis Kiinvaldile, saeveski meeste lökkematerjali eest. Mis seal salata - mõte liigub edasi järgmisse aastasse.

Saara Žiguli

Miks pidu ära jäi

Selleks, et kõik täpselt ära rääkida, peab alustama kaugemast ajast.

Sellel aastal on püütud rahvamajas
organiseerida kolme pidu.

Esimene oli jaanuarikuine disko, kus oli rahvast väga vähe. Diskorid pidid leppima vaid kolmesaja kroonise tasuga (tavaliselt alla 800 krooni ükski diskor välja ei tule).

Järgmine üritus oli Eesti Vabariigi sünnipäevale pühendatud kontsert-aktus. Esinesid meie keskkooli folkloorirühm, rahvamaja folkloorirühm "Vokiratas" ja algklasside rahvatantsijad. Kontsert oli väga kena, aga esinejaid oli saalis mitu korda rohkem kui vaatajaid, kuigi üritus oli tasuta.

Õhtuks oli kutsutud esinema ansambel "Vanaviisi", kes kõikjal alati saalid rahvast täis toob, kuid Tõstamaal osteti eelmüügist vaid seitse piletit.

Selleks, et pidu päris ära ei jääks, tuli sellele ansamblile ära öelda ja

võimalikult ruttu otsida uus esineja. Lausa vedas, et vaba oli ANE, kes küll alles vähe tuntud on, kuid kelle muusika paelub igas eas inimesi. Peol oli 43 inimest.

Hiljem asja uurides, leiti põhjuseks küll seda, et pileti hinnad on kallid, kui seda, et ansamblid polnud küllalt tuntud. Põhjuseid leiab ju alati.

Selgituseks pileti hindadele: kuulsamaid ansambleid ja esinejaid tänapäeval alla 10000 krooni on väga raske leida. See eeldab, et peol oleks 40 kroonise pileti puhul vähemalt 250 inimest. Selleks ongi vajalik piletite eelmüük.

Eelmügist ostetud pileti puhul saab valida omale laua ja seltskonna, kellega koos olla. Saab soovi korral katta endale kena peolaua ja mõnusalt aega veeta.

Küsitledes inimesi 9. märtsi peo suhtes, ei teadnud paljud midagi öelda. Arvati, et ju siis õhtul paistab,

kas viitsitakse välja tulla või ei. Niimoodi on väga raske pidu organiseerida, kuna rahvamaja peab ennast täpselt samuti ise ära majandama nagu iga inimene. Kui raha ei tule sisse, siis pole seda ka välja anda.

Seoses sellega palun mõistvat suhtumist pileтите eelmüki. Odavamate ansamblite puhul pole eelmüki vaja, sest tavaliselt saab vajaliku summa peo lõpuks ikka kokku.

Soovin teile kõigile ilusat kevade tulekut ja loodan, et järgmisel peol, mis toimub aprilli lõpus, olete kõik kenasti kohal ja ka rahvamaja püüab teile pakkuda meeldivaid esinejaid ja lustakat pidu.

Maire Adler
Rahvamaja juhataja

Ristsõna (Lahendajale auhinnaks 1 mlj. liiri)

(Lahendajale auhinnaks 1 mlj. liiri)

Ristsõna koostas Vello Tamm.

[illegible]

Ajalugu Ajalugu Ajalugu Ajalugu Ajalugu Ajalugu Ajalugu Ajalugu

Kirjutatud on...

Kiraste Hants käis Tõstamaa paruniga kohut.

J.Kirikali jutustus Tõstamaa endistest oludest:

"Tõstamaa mõisa ja vald oli enne Helmersenide (rahvasuus "Helmis") omandus, aga pärast teoorjuseaja järgus ja tuttavaks saanud vastuhakkamise ajal Wilhelm Stael von Holsteini jagu. Rahvasuu räägib, et Helmis on vaesuse pärast mõisa ära müünud. Vaeseks olevat Helmis sellepärast jäänud, et ta Kiraste Hantsuga kohut käinud. Kiraste Hants Hantser oli oma loaga pukkveski ehitanud ja sellega enese ja teiste külameeste vilja hakanud jahvatama. Tõstamaa mõisa pidas mõisa ja valla vilja jahvatamise enese ainuõiguseks ja laskis mõne nädala jahvatamise järele Kiraste Hantsu veski maha raiuda. Hants hakkas kohut käima, käis Riias ja Peeterburis, millest rahvasuu omal ajal imelugusid teadis rääkida. Riigi pealinnast antud Hantsule

õigus ja luba veskit uueste üles ehitada, mida aga mõisaherra ikkagi pole lubanud. Hantsu õigusest ütleb rahvasuu, et Peeterburis olnud tal labakinda täis õigust, aga kodus mitte kinda pöidla täitki. Hants läinud uueste kaebama ja selle kaebetee peal on Hants ka jäljetult ära kadunud. Kohtus käimine kestis Helmise ja Hantsu vahel mitmed aastad ja Helmis on selle kohta ütelnud: "Olgu mul ühes jalas saabas ja teises viisk, aga Kiraste Hants peab kaduma." Hants kaduski. Rahvas rääkis, et Helmis on nii palju meelega maksnud, et ta ise vaeseks jäi ja mõisa ära müüis.

Kiraste kadunud Hants oli kaugel oma ümberringi kohtukäimisega kuulsaks saanud ja rahva seas oli alles 1885.aastal jutt liikumas, et Hants on Tallinnast müüritult juhtumisi üles leitud, aga

selleaegne Tallinna ajaleht "Virulane" tunnistas selle kuulujutu tühjaks. Hants oli ja jäi tänapäevani kadunuks ja ei tea keegi ta omastest, kuhu ehk mis temast on saanud. Veski ehitus ja kohtuskäimine oli nii umbes nüüd sada aastat tagasi. Hantsu järeltulijaid elab praegu Tõstamaal ja Pärnus ja üks pojapoeg on praegune Harjumaa rahvakoolide inspektor M.Hantser. Ka Tõstamaa mõisa uus omanik ei annud kellegile veski ehitamise luba. Mõisal oli enesel ainukene vesiveski ja sellel pidi terve vallarahvas oma vilja jahvatama. Kui hiljem teoorjus kadus ja talusid hakati müüma, siis võeti ostukontrakti veel tingimine sisse, et ostja ei tohi enese maa peale veskit ehitada ja praegu on suurema jao Tõstamaa valla taluostu kontraktides see keeld olemas."

Võitlus Tõstamaa valla volikogus.

Tõstamaa vallas oli, nagu J.Sutt teatab, kolm aastat tagasi maksu jaotamise pärast võitlus.

"Meid oli aga volikogus kõigest 4 lahtist meest, teisi 12. Meie ettepanek ei läinud läbi, saime katse eest ainult pilget. Teised lahtiste meeste asemikud olid peremeeste pojad, "troonipärijad" j.n.e. Pärastpoole suruti ka need üksikud volikogust veel välja ja nüüd on lahtiste meeste asemikkudeks peremeeste pojad ja need peremehed, kelle nime peale

veel pole kohta kirjutatud. Tõstamaa vallavanem Mihkels seletab selle kohta, et maatameestele mitte ei ole tahetud ülekohut teha. Esiteks olevat sulaste ja vabadikkude kümnikud liig liikuvad - täna siin, homme seal, teiseks paluvad sulaste asemikud ise, et neid ei valitaks, sest volikogu koosolekutel minevat palju kallist aega kaotsi ja kolmandaks on pea pooled vabadikkude eneste asemikud just peremeeste ülesseatud

kandidatidele hääle andnud. Nagu ma Tõstamaa meeste jutust aru saan, ei ole võitlus mitte puhtalt peremeeste ja vabadikkude vahel, vaid Tõhela meeste (enamus peremehed) ja rannameeste (enamus rentnikud ja vabadikud) vahel. Tüliõunaks on uue vallamaja koha küsimus."

Eesti Kultura (Tartu, 1913.)

Lehitsenud *Silvi Rand*

Õnnitleme märtsikuu sünnipäevalapsi!

*Aeg pikendab aastate säravat keed,
mida uhkena kanda võid õlul.
Olgu rõõmu su päevis, mis ootamas ees,
igas sammus oma mõte ja võlu.*

Hilda Ring	85
Aksiine Pulk	83
Ada Mätas	81
Marta Leas	80
Feliks Laansoo	79

Laine Jansen	78
Arnold Rähn	78
Selma Hindrimä	76
Voldemar Salumets	76
Õilme Andrese	76
Selma Roos	75
Leida Reilent	75
Asta Englas	74
Linda Heinla	74
Loviise Toots	72

Endla Märksoo	71
John Põldsam	70
Hilda-Marie Ojamets	70
Zinaida Tohv	70
Linda Jõgi	65
Velli Jürgens	65
Milvi Ader	60
Jüri Adler	50
Eerika Heindla	50

Tervitame uut vallakodanikku!

Lilja ja Peep Karbus – tütar **Liis** – 02.03.2001.a.

Teade Tõstamaa valla beebidele

Lapsed, alates 6-st elukuust, on oodatud
kolmapäeviti kell 11.00
Taastusravikeskusesse **BEEBIKOOLI**.

Üürin suvila või korras väiksema
maamaja looduslikult kaunis kohas
alates aprillikuust.

Tel.051 001 15 Lii

Reedel 16.märtsil kell 12.00
TÕSTAMAA RAHVAMAJAS

TÕSTAMAA VALLA LASTE VLAULUVÕISTLUS

Osa võtavad ka Varbla valla lapsed.
Esinevad rahvamaja liikumisrühmad ja
on ka üllatusesinejad.

Tule kuulama ja vaatama.

Kooli teated

15. märtsil LOENGKONTSERT
"Tutvume vaskpillidega" algus kell 10.15

5. aprill LASTEVANEMATE ÜLDKOOSOLEK
algusega kell 17.00

kavas: 1) näitetrupi esituses etendus "Pole kuulnud loost
kurvemast..."

- 2) kokkuvõte I poolaastast 2000/2001
- 3) uus õppeaasta 2001/2002
- 4) jooksvad küsimused
- 5) klasside koosolekud

11. aprillil LAHTISTE USTE PÄEV
Oodatud on kõik lapsevanemad ja
koolielust huvitatud kaaskodanikud!

Selma ja
Viktor Roos

50

...mets mühama
ja kägu
kukk`ma jääb...

**Tõstamaa
valla
ajaleht**

Toimetatus:

Lea Rannik Tõstamaa Raamatukogu
Alo Adler Tallinna Tehnikaülikool
Trükkinud OÜ Hansaprint

tel. 96 184
tel. 96 231

Lea.Rannik@mail.ee
alo.adler@mail.ee